

Inwoner- participatie in 't kort

Een helder stappenplan
om je op weg te helpen

studio
vers
bestuur

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Intro

In onze moderne maatschappij kunnen inwoners meepraten en meedoen. Dat is goed voor het vertrouwen in het openbaar bestuur, en kan veel nieuwe bruikbare inzichten opleveren. Maar hoe werkt inwonerparticipatie? Hoe maak je van inwonerparticipatie een succes? Hoe voorkom je dat mensen teleurgesteld raken? En waar begin je? Op die vragen geeft deze waaier stap voor stap antwoord. Het is geen heilige graal. Maar het geeft je wel houvast waar nodig. Je hoeft niet alle vragen uitgebreid te beantwoorden. Houd het vooral praktisch en behoud de snelheid in het proces. Vergeet niet dat inwoners vaak geholpen zijn met kleine acties.

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Intern verkennen

Voordat je aan de slag gaat is het belangrijk om binnen je eigen organisatie duidelijk te hebben waarom je inwonerparticipatie gaat inzetten. Stem samen duidelijk af, zo voorkom je misverstanden en een valse start.

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Waarom willen we inwonerparticipatie?

Dit klinkt als een open deur, maar zonder duidelijk doel (of het nou inhoud of proces is) kom je nooit op je bestemming. Wat wil je bereiken met inwonerparticipatie? Draagvlak vergroten? Een betere kwaliteit? Nieuwe vormen van samenwerking leren? Of moet je een verplichting nakomen? Allemaal vragen waarop je eerst antwoord probeert te krijgen.

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Vragen, vragen, vragen

Je weet waarom je inwonerparticipatie wilt gebruiken. Maar daarmee is nog lang niet alles beantwoord. Denk na over vragen als: Mag het mislukken? Is er tijdsdruk? Is er sprake van politieke gevoeligheid? Waar ligt het bevoegd gezag? Is het thema voldoende concreet om inwoners in beweging te krijgen?

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Is participatie hier wel nuttig?

Voordat je aan de uitvoering begint, is het wijs je af te vragen of je vraagstuk wel zo geschikt is voor inwonerparticipatie. Is er wel echt ruimte voor? Schat in welke vorm geschikt is door te kijken naar probleem en doelstelling, maar ook naar stakeholders en de formele rol & bevoegdheid van de organisatie.

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Wie kan meepraten?

Welke externe betrokkenen zijn er of heb je op het oog? Waarom juist zij? Wie vertegenwoordigen zij en zijn ze ook representatief voor een bredere doelgroep? Of hoeft dat niet? Ken je ze al van eerder contact? En heel belangrijk: hoe bereik en betrek je de unusual suspects?

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Hoe ver ben je?

Bepaal de fase waarin het vraagstuk zich bevindt en wat dit betekent voor het bereiken en betrekken van de inwoner. Zit je nog in de agendavorming of is er al beleid, besluitvorming of zelfs uitvoering? Of heb je alleen nog de evaluatie te doen?

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Hoeveel draagvlak heb je?

Niet in elke organisatie gaan de handen op elkaar voor inwonerparticipatie. Overheden staan hier heel verschillend in (nog los van politieke kleur). Vraag je af wat het draagvlak is en laat je niet verrassen door een gebrek daaraan. Stel vragen als: Hoe is de cultuur binnen de organisatie of bij de volksvertegenwoordigers? Hoe is de onderlinge samenwerking? Is er een cultuur van samenwerken tussen de lokale gemeenschap en de lokale overheid? Is er een (negatieve of positieve) geschiedenis die het proces kan verstoren of verder helpen?

1

Intern
verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Wees helder over verwachtingen

Toets vooraf goed wat de verwachtingen zijn in de organisatie, bij volksvertegenwoordigers en bij het college. Is de vorm ok? Weet iedereen er voldoende vanaf? Kunnen we de consequenties goed inschatten? Zijn we het eens over de hoeveelheid betrokkenheid en invloed? Bij deze stap schat je ook de haalbaarheid in. Kader zaken duidelijk af als: termijn, financieel, juridisch, inzet van personeel, etc. Waar kan het gaan knellen en wat kan beslist NIET? Wees ook helder over wat er met de oogst gebeurt.

1

Intern verken-
nen

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Verwachtingen vastleggen en delen

Je hebt een helder doel, een concreet vraagstuk en iedereen binnen de organisatie is op de hoogte. Om misverstanden achteraf te voorkomen is het belangrijk dat alles nu duidelijk wordt vastgelegd en gedeeld.

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Benoem over-eenkomsten en verschillen

Leg goed vast wat de onderlinge overeenkomsten en verschillen zijn en benoem ook de punten waarvoor wel of geen draagvlak is. Waarover is geen overeenstemming? En wat is nog onduidelijk? Kun je het erover eens worden dat het misschien niet zo erg is als nog niet alles te overzien is?

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Wie schrijft, die blijft (geïnformeerd)

Leg afspraken, consequenties en kaders vast, zodat je hier op kunt blijven terugkomen (of van kunt afwijken, als iedereen dat wil). Denk verschillende scenario's met elkaar door. Zo kom je beter beslagen ten ijs.

2

Vastleg-
gen en
delen

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Zorg voor continuïteit

Denk goed na hoe je het project organiseert. Organiseer bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap/dekking. Als er poppetjes wegvallen moet duidelijk zijn vastgelegd wat de afspraken zijn en wat de visie op het vervolg is. Ook wil je nu zorgen dat wat je leert wordt geborgd in de organisatie. Laat het hele proces niet te veel afhangen van 1 persoon, dat maakt het te kwetsbaar.

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Gouden tips voor de start!

Een logisch moment om te starten gevonden, alles goed vastgelegd, organisatie goed geregeld? Lees dan nog even de gouden tips door op de volgende pagina's. Wellicht is er iets aan je aandacht ontsnapt. Alles afgevinkt?

GO!

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Een goede start is cruciaal

Besteed juist hier veel tijd aan deze/door- vragen. Alle vragen uit deze startfase pak je er gedurende het proces weer bij en hou je tegen het licht. Dat inwonerparticipatie vaak nog een experiment is, betekent niet dat je niet vooraf alle opties goed kunt doornemen.

Vind een haakje voor de start

Een logisch moment waarom je er juist nu mee zou beginnen. Is er bijvoorbeeld een motie ingediend die kansen biedt? Staan er aanknopingspunten in een nieuw collegeakkoord? Of wil een nieuwe bestuurder er mee aan de slag?

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Zoek een inspirator

Een ervaren professional, die partijen enthousiast maakt om te durven beginnen. Deze kan vanuit de organisatie komen, of van buiten. Als hij/zij maar even blijft en geaccepteerd is door organisatie, bestuur en volksvertegenwoordiging.

Vind een ambassadeur, hoog in de ambtelijke organisatie

Hij of zij kan zorgen dat de organisatie in beweging komt en ruimte krijgt. Samen met een bestuurlijk voorvechter en liefst wat enthousiastelingen in de raad heb je een mooie driehoek om de participatie voort te stuwen.

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Een trekker is altijd nodig

Iemand die aanjaagt, de vaart erin houdt, de weg kent binnen de gemeentelijke organisatie en een groot netwerk heeft. Het helpt wanneer de trekker kan bouwen op een inspirator/ervaren professional die vertrouwen geeft, spiegelt en het proces bewaakt.

Succes en enthousiasme alleen zijn niet genoeg

Voor de continuïteit blijven draagvlak én goede afspraken binnen en buiten de organisatie nodig. Als het vooral van één persoon blijft en/of niet gedragen is, zakt de energie weg.

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Ga aan de slag met een concrete casus

Probeer een aantal mogelijke scenario's uit te werken om tot goed doordachte keuzes te komen. Geef ook duidelijke grenzen aan. Bijvoorbeeld: meebeslissen over cultuurbeleid 'ja', een schouwburg sluiten 'nee'.

Kun je een vraag nog niet beantwoorden?

Maak dit expliciet, deel dit met elkaar, ook extern en houd het op de agenda.

GO / NO GO

2

Vastleggen en delen

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Zoek de juiste mensen!

Genoeg intern bezig geweest, tijd om naar buiten te gaan. Zoek en ga in gesprek met de juiste inwoners. Welke verwachtingen hebben we van elkaar?

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Wie wil je bereiken?

Denk goed na over wie je wilt bereiken. Hoe kom je bij de juiste mensen? Maar ook bij de unusual suspects? Van welke bestaande organisaties/overlegorganen/structuren kun je gebruik maken? Wie vertegenwoordigen zij? Wie gaat hen uitnodigen en ermee in gesprek? Bestuur of ambtelijke organisatie?

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Aan tafel!

Nu je met inwoners aan tafel zit, is het belangrijk om goed met elkaar het doel uit te wisselen. Hoever gaat de inspraak en samenwerking? Zit je alleen nog maar in de agendavormende fase of is er al beleid, besluitvorming of zelfs uitvoering? Of gaat het alleen om een evaluatie? Licht duidelijk toe wat jouw rol en bevoegdheid is. Ga na of de juiste mensen aan tafel zitten. Inventariseer wat hun belangen zijn en wat ze verwachten. Wees ook duidelijk over de (tijds)inspanning die je van hen verwacht en wat hun verantwoordelijkheid is. Luister goed naar hun verwachtingen om teleurstelling achteraf te voorkomen. Al pratend kunnen nieuwe vragen opkomen, vul de lijst dan aan.

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Leg alles goed vast

Maak na elke ronde goed duidelijk waarover overeenstemming was en waarover niet. Spreek verschillen duidelijk uit en vraag om heldere uitspraken: waarvoor is draagvlak en waarvoor niet? Maak dit expliciet. Het kan ook goed zijn (als iedereen het daarmee eens is) om nog niet alles duidelijk te hebben. Leg afspraken, consequenties en kaders vast, zodat je hier op kunt blijven terugkomen (en eventueel met gezamenlijk goedvinden van kunt afwijken). Denk mogelijke scenario's met elkaar door.

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Extra tips!

Wees steeds duidelijk

over wat je nog niet weet.

Gebruik de usuals

om de unusuals te bereiken.

Informeer betrokkenen

tijdig en regelmatig.

Houd inwoners betrokken

door een vraagstuk concreet te maken en voortgang te houden. Neem bijvoorbeeld inwoners mee op excursie. Plan nieuwe rondes niet te ver vooruit in de tijd, zorg ervoor dat er niet teveel tijd zit tussen afspraken.

3

Zoek de
juiste
mensen

4

Is every-
body
happy?

5

Rond
goed af

Laat je waardering blijken

Mensen doen vrijwillig mee. Ontlast ze waar het kan, creëer (bijvoorbeeld ook bestuurlijke) momenten/bijeenkomsten om de spirit erin te houden.

Inhoudelijk, maar ook om successen te vieren etc.

Kun je een vraag nog niet beantwoorden?

Spreek dit uit, deel dit met elkaar (ook extern) en houd het op de agenda.

GO / NO GO

3

Zoek de juiste mensen

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Doe de check!

(ook tussentijds)

Is iedereen nog steeds tevreden?

Ga even terug naar het oorspronkelijke doel. Geldt dat doel nog steeds en zit je dan op de juiste weg?

Staan we er nog steeds samen achter

Vanuit volksvertegenwoordiging, college, ambtelijke organisatie en externe betrokkenen? En verloopt het proces in lijn met de gemaakte afspraken? Wat is er nu nodig? Leg nieuwe afspraken vast.

Maak knelpunten en belemmeringen zo snel mogelijk bespreekbaar.

4

Is everybody happy?

5

Rond goed af

Rond goed af

Je hebt goede gesprekken gevoerd, nieuwe inzichten opgehaald, ervaringen en kennis gedeeld. Nu is het zaak het proces ook goed af te ronden. Blijf communiceren over resultaten en voortgang, ook na afloop.

Praat met alle betrokkenen

Deel met inwoners die hebben meegepraat of jij en betrokken collega's, college, volksvertegenwoordiging en inwoners tevreden zijn over de gekozen participatievorm. Vraag dit uiteraard ook aan deelnemers zelf! Paste deze vorm bij het doel wat je samen vooraf hebt bepaald? Wat zijn de grootste succesfactoren geweest? Wat zou je een volgende keer hetzelfde doen? Wat zijn de grootste leerpunten geweest? Wat zou je een volgende keer anders doen? Wat heeft je het meest positief verrast en met wie ga je dat delen? Kortom: praat, reflecteer en deel!

Evalueer intern

In hoeverre hebben reguliere werkafspraken en regels invloed gehad in dit traject (bepalend/sturend)? Was afwijken mogelijk en/of noodzakelijk en wat was daarvoor nodig? In hoeverre stimuleert of beperkt de organisatiecultuur de vernieuwing in dit traject of zelfs breder? Wat wil je met je collega's anders organiseren bij volgende participatieprocessen? Hoe kun je jouw/jullie ervaringen binnen dit traject delen binnen en buiten jouw organisatie?

Afsluiting

We hopen dat we je met deze waaier stap voor stap hebben kunnen helpen in een participatietraject met inwoners. Heb je vragen, ideeën, opmerkingen voor ons? Laat het weten via studioversbestuur@overijssel.nl

Wil je meer weten over bestuurlijke vernieuwing en participatie? Ga naar onze website www.studioversbestuur.nl, volg ons op social media of abonneer je op onze nieuwsbrief (dat kan via de website).

Studio Vers Bestuur is hét Overijsselse netwerk voor bestuurlijke vernieuwing. We doen, leren en delen over nieuwe vormen van samenwerking tussen overheid en samenleving.